

Eric Gustaf Geijer: Inträdestal vid Svenska Akademien

Talare

Eric Gustaf Geijer
Professor

Datum

25 januari 1826

Plats

Stora Börssalen, Stockholm

Mine Herrar! Den som i detta ögonblick har den äran att få inträda i edert samfund, vill hvarken söka rättfärdiga eller nedsätta edert val. Att tala om sig sjelf förbjuder honom hans egen, att tala om Eder, förbjuder honom eder blygsamhet, M. H, — J hafven meddelat mig en heder. Jag emottager den med vördnad, och jag skall bemöda mig att bli densamma värdig. Om jag ej i förtjenster kan mäta mig med de namn, som prydt och pryda edert samfund, så finner jag likväl, äfven på denna plats, en egenskap, hvori jag kallar mig eder like. Det är förtjusningen för den Svenska äran i ord och gerning, i tal och skrift: det är kärleken för vårt gemensamma språk, så egnadt att i manligt sköna ljud uttrycka ett ädelt folks minnen och hopp, tankar och känslor: det är nitet för Svenska Vitterheten, att den allt mer måtte bli värdig sina anor, samt en gång nämnas och kännas med heder så långt som ryktet om Svenska bragder nått. Se der det mål, de önsknigar som förena oss! — De tillhöra ej uteslutande edert samfund. De tillhöra Nationen, som inom sitt sköte aldrig skall sakna Snillen, hvilka ett sådant mål eldar till ärofulla räkor. Men om detta mål främjas af fria arbetare, så följer deraf ej, att det icke kan främjas af särskilt kallade, eller att de kallade arbetarne ej tillika äro frie arbetare. Sanningens och skönhetens tjenst är ej blott fri; den gör fri. Vägarna till deras tempel kunna vara olika. Målet är ett: sannelaget hos de sträfvande är ett. De skola sluta, om ej begynna, med att erkänna hvarandra.

Och behöfdes det en föresyn för det frisinna omdöme, som ger all förtjenst dess rätt; hvar skulle vi finna den större och härligare än hos sjelfva den odödliga Stiftaren af detta Samhälle? För hvilken stråle af det färgspel, hvori Snillels glans bryter sig, upplysande och fägnande verlden, var väl Gustafs öga tillslutet? Sjelf Snille, hvilket slags Snille har han ej utmärkt, belönt, älskat och beskyddat? Jag ser tillbaka på rikedomerna af de namn, som upplysa hans tidehvarf. Alla påminna de om honom. Talaren, Skalden, Vettenskapsmannen, Konstnären lifvades lika af hans blick, och de sins emellan mest skiljaktiga gåfvor och

egenskaper förenades här i en gemensam kärlek. Ingen af dessa män, hvilkas ljus slocknat ibland oss, för att åter uppgå i evig stjernglans på minnets himmel, fans, som ej kände sig med denna Konung förenad genom ett ännu skönare band än välgerningarnas. Sådan var den känsla, som eldade, intill hans lefnads slut, på främmande strand, äfven den författare från Gustafs dagar, hvars skrifter mest aflägsnade sig från hoppet om ett Hofs bifall. Sådant lefver det minne, som är ljuset i natten af den åldrige Skalds dagar, hvilken från Gustafs tidehvarf ännu är kvar, den ende, och ensam med sin ära. Hrarifrån den gemensamma, rörande, outplånliga tillgifvenheten för denna Konung hos Snillets söner? — Han ägde ej blott belöningar, han ägde ett hjerta för deras yrken. Det var detta samma hjerta, som, brinnande för äran, endast ville att ingen sådan för Svenska namnet skulle vara främmande, endast sökte att förena alla dess stjernor till en strålkranas kring Sveas panna. Det var detta samma hjerta, hvars ädelmod äfven segrade i döden; och hvars sista suck var förlåtelse. — Gustaf föll. — Den efterverld, som redan sitter till doms öfver hans blodiga stoft, skall utan tvifvel, om den minnes hans dygder, äfven ej förgäta hans fel. Vi ihågkomma, att han vågade tänka stort om Fäderneslandet; och gifves ingen heligare eld än ärans, så har Gustaf genom eld renad ingått i Odödlighetens tempel.

Enligt Konungens afsigt skulle edert samfund, M. H., ej blott vara arbetande på Vitterhetens fält, utan äfven dömande. Man har tadlat denna förening (ehuru i de flesta lärda Sällskap brukelig) såsom ett inbrott i Allmänhetens högre domsrätt, och såsom ledande till ett slags tvång i Vitterhetens fria rike. Tadlet synes hvila på lika tränga begrepp om rätt och om frihet i detta fall, som i så många andra. Liksom skulle något domslut, komme det äfven från den högst uppsatta myndighet, kunna jäfva en upplyst samtids och en rättvis efterverlds dom! Den som kan tänka sig möjligheten deraf, måste om begges rättigheter hysa alltför inskränkta föreställningar. — Liksom skulle ett tvång kunna utöfvas genom sådana medel, som exempel, lärdomar, gillande eller förkastande omdömen! — Finnes här ett tvång, så är det af en vida allvarsammare natur, så rör det Nationens politiska friheter och kufvar yttrande rätten i allmänhet. Vitterhetens rike har sjelft ingen tvångsmagt. Den som här underkastar sig bojor, har att skylla sig sjelf och är egnad att bära dem. Kan således förbindeisen af Vittert Arbete och Vitter Domsrätt ej i sig sjelf klandras — och man kan blott anmärka att det förstnämnda alltid blir det hufvudsakliga, och att den sednare, sjelf underkastad en högre domsrätt, till sin verkan helt och hållet beror på sättet huru den utöfvas, och detta åter på den grad af odling och frihet till hvilken

Nationen hunnit — så måste äfven medgifvas, att ej endast den egentlige Vitterhetsidkaren uteslutande är i ett sådant samfund på sin plats. Det vinner på att äfven tillegna sig män af utmärkt allmännelig bildning, hos hvilka en sorgfällig uppfostran, umgänget med verlden och offentlig verksamhet ur lyckliga anlag utbildat det riktiga omdöme, den fina känsla, som ej alltid äro förenade med skriftställarens kall. Man kan vara kännare utan att vara författare, liksom erfarenheten ofta nog visar att man är författare utan att vara kännare. I allmänhet utbildas den önskansvärda förening af egenskaper, som finnes uttryckt i edert Samfunds valspråk M. H., lyckligast genom förbindelsen af det vittra lifvet med det som företrädesvis kallas det verksamma; åtminstone föder deras fullkomliga söndring alltid skadliga verkningar. Alltför mycket har Vitterheten yrkat sin oafhængighet i detta afseende, liksom vore denna ett slags gudomlig bördsrätt. Det är sant, af alla medfödda gåfvor är Snillet den härligaste och högsta. Men ingen medfödd gåfva uppfyller, blott såsom sådan, sitt ändamål. All medfödd rätt är blott en pligt mer. Den grundar inga gilliga anspråk, om ej de tillika förvärfvas. Och hvad den fordrade sjelfständigheten beträffar, så finnes slutligen blott en för alla gemensam och utan hvilken all annan är skenbar. Den hvilar i viljan, i karakteren. Den måste förvärfvas. Den förvärfvas blott genom erfarenhet af och strid med den omgifvande verlden; och Vitterhetsidkaren gör ifrån regeln intet undantag. Alltför låga begrepp hyser denne om sig sjelf och sin bestämmelse, i fall han endast anser sig såsom en blandare af de ur fantasiens verld hämtade färger, som smycka lifvets yta: en konst, för hvilken en ytlig bekantskap med lifvet må anses tillräcklig och en allvarsam kanhända skadlig. Det finnes i sakernas väsende och renaste verklighet en skönhet och höghet af oförgängligare art, liksom en dämpad stråle af den Gudomlighet, ur hvars sköte de utgått. Den förmörkas ej af erfarenheten: den frambyter ur densamma, såsom solen genom molnen. Man talar om Ungdomens Idealer! Jag högaktar dem, der de ej äro lärda ord, utan komma ur själen. Men det Ideal, som ännu eldar mannens och värmer gubbens bröst, det som uthärdar lifvets prof och införlifvar sig med karakteren, det äger den skönhet, som är sanningens egen. Och det finnes en sådan, upphöjd öfver all den glans inbillningskraften kan ge. Den fördel, Vitterheten hämtar af verldserfarenheten, inskränker sig således ej blott till den beprisade skickligheten att ge åt tankarna det uttryck, som är mest passande för verkan på andra. — Den griper djupare; den ligger deri, att erfarenheten pröfvar tankarna både till deras grund och deras sammanhang med viljan, och derigenom slutligen äfven ger eller betager dem det moraliska värde, utan hvilket skönhetens eget uttryck i en mensklig själ blott är hyckleri och sanningen sjelf osann. Endast genom detta

sammanhang med det praktiska lifvet är Vitterheten verkligen blomman af en nations kultur; men då är ock fördelen ömsesidig och sträcker sig äfven till det förra. Den äkta skönheten renar sinnet och har ett stort moraliskt inflytande. Lifvande tankans bilder öfvergår den till handlingens verld, och skapar der, hvad man egentligen kallar det ädla — det rätta som ej blott bjuder bifall och vördnad, utan som förtjusar. Så är Vitterheten äfven en Statens angelägenhet, i högsta mått värd ej blott Statsmannens uppmärksamhet, utan lefvande kännedom och omsorg. Och finnas nationela inrättningar därför, skulle vi ej med glädje i dem helsa honom såsom deltagare?

Den Svenske Råds-Herre, hvars rum i edert samfund nu intages af en man ur hyddan, prydd genom kärleken till edra yrken, M. H., en lefnad utmärkt af Statens högsta värdigheter, och en börd rik på lyckans förmåner. Född af en gammal ätt och till en stor förmögenhet, åtnjöt Friherre Malte Ramel[1] den sorgfälliga uppfostran, som i allmänhet egnades åt den Svenska ädlingen på denna tid, hvilken, i olyckligt minne genom inre söndringar, likväl ej är mindre minnesvärd genom utvecklingen af utmärkta egenskaper och i synnerhet derigenom, att den i Vettenskaperna och Vitterheten gaf fäderneslandet så stora narön. Efter nioåriga studier vid Rikets förnämsta lärosäte ingången i Rikets tjänst i Konungens Cansli och vid Hofvet, fullbordade han sin bildning genom vistande i främmande länder, under arbete vid Svenska Beskickningen först i London, sedermera i Paris, dit han efter hemkomsten från Englands hufvudstad åtföljde Grefve Creutz, och der han i längre tid njöt lyckan af ett så lärorikt umgänge, i kretsen af Frankrikes då mest lysande snillen. Han var ej ett närvarande vittne till den stora förändring, som utmärkte början af Gustaf III:s regering; men han såg vid sin återkomst till fosterlandet en älskad Konung bland ett åter enigt folk, och öfverlemnade sig åt hoppet om framtidens lycka. Sjelf knöt han nu bandet med den maka, som skulle förljufva hans dagar och som åtföljde honom på den nya plats, såsom Svensk Minister i Madrid, till hvilken hans Konungs förtroende honom kallat. Men Gustaf, som redan förut gifvit Friherre Ramel ett rum vid sin Drottning Hof, önskade snart att äga honom sjelf i sin närmare omgifning, och gaf så mycket hellre efter för hans anhållan att få återvända till fäderneslandet. Han bevistade nu föredragningarna af Rikets ärenden inför Konungen, förordnades till Hof-Cansler och upphöjdes få år derefter till värdigheten af Svea Rikes Råd, hvars fräjdade namn han skulle bli den siste att bära. Han emottog denna värdighet i en tid, som ej sparade pröfningar och väl var egnad att besanna Riks-Rådet Ramels valspråk: frukta i lyckan. Den stormiga aftonen af Gustaf III:s regering och lefnad var snart inne.

Ur den inre förlägenheten kastade Konungen sig i den yttre af ett krig, och bragte derigenom en länge dold söndring i sinnena, arf efter förra tvedrägtstider, till fullt utbrott. Han var ej oskyldig i den våda, hvori riket derigenom störtades. Af de medel han i farans stund tillgrep, medger man hellre nödvändigheten än rättvisan; och framtiden skall finna, att han medgifvit det sjelf. Han hade gått för långt att kunna gå tillbaka. — Men om det ej är en vanlig själsstyrka att ståndaktigt uthärda en straffande nödvändighets lag, så är det en större och en beundransvärd att besegra don; och efterverlden skall ej beklaga Gustaf — i kamp med sig sjelf, med de sina, och med fienden — utan att tillika skänka honom en beundran, som en Konungs mod i de svåraste omständigheter kanhända aldrig högre förtjent. Det gällde fäderneslandet. Han räddade ej blott dess bestånd, utan i striden mot en öfvermäktig fiende dess ära; och vi önskade se den tid, som ägde rätt att förebrå honom det han dermed gjort för litet. Sig sjelf hade han ej räddat. — Vi vete att Riks-Rådet Ramel under denna brytning oförskräckt inför sin Konung förde sanningens språk. Han hade alltid gjort det med den frimodighet, som hans embete fordrade; ty de mildaste seder voro hos honom förenade med ett hjerta, som aldrig underhandlade om pligtens fordringar. Också behöll han Gustaf III:s aktning och förlorade ej hans vänskap. I svaret på Friherre Ramels anhållan att få nedlägga Rådsemetet, yttrade sig Konungen: »Eder tillgifvenhet, edra talanger och edra dygder skulle ha förorsakat mig den lifligaste saknad; men i ett ögonblick, då hela styrelsen kommer att förändras, förändrar också det afsked J af mig begären sin natur. Jag ger då dertill mitt samtycke; men jag tror mig ej böra uppgifva edra tjenester och edra råd, hvilka nu blifva mig ändå nödvändigare, och hvilka jag skall emottaga med det förtroende, som jag alltid för Eder hyst.« Konungen önskade att i ett enskilt samtal ytterligare få förklara sin tanka. Om detta ägt rum, har det likväl ej ändrat hans fordna Rådsherres beslut att draga sig ifrån de offentliga ärendena. »Han gick« — såsom en röst till honom yttrat från detta rum — »han gick, sedan han nedlagt en obefläckad purpur, att i lugnets fristad blifva ett efterdöme huru pligter emot Gud, Konung, Fosterland och Mensklighet af en redlig man i alla lifvets lägen uppfyllas, huru allmänna och husliga dygder samvetsgrant utöfvas«. — F. d. Riks-Rådet Ramel hade liksom hans förfäder, till hvilkas boningar han återvände, hvarken behöft eller någonsin eftersträfvat lyckan i Hofvets glans. Han hörde ännu till det slägte af Svenska Riddersmän, som, oberoende genom sin ställning i lifvet, mer voro egnade att sökas af en Monarks nåd, än att densamma söka. Hans karakter öfverensstämde dermed; och den tillgifvenhet, han helgat sin Konung och medtog i sitt lugn, var så mycket fastare, som den var fullkomligen ren och oegennyttig. Detta af

välgörenheten och Vettenskaperna förljufvade lugn blef långvarigt. Den kallelse, hvarigenom J, M. H., tillegnade Friherre Ramel åt edert samfund, var efter flera år åter den första offentliga gärdan åt en förtjenst, hvars blygsamhet tvekade att densamma emottaga. Från offentlig verksamhet höll han sig ännu fjerran, och skulle måhända förblifvit från densamma aflägsnad, om ej hans dygder höjt honom till ett förtroende, det dyraste en undersåte kan emottaga. Han kallades ur sitt lugn af en Konungs och en Faders val, för att vaka öfver dens uppfostran, som då var Sveriges Kronprins. Långe och allvarligt undanbad han sig detta ansvarsfulla kall. Men då hans vägran allt mer framkallade värman af den tilllörsigt, som till honom sattes, ansåg han för sin pligt att deremot svara. Han uppfyllde den med all den samvetsgrannhet, som utmärkte hela hans lefnad. Denna begynte mogna för de förluster, som påminna den för evigheten uppfostrade andan om förgängligheten af all jordisk lycka. Hans älskade Maka dog. Han hade ej fått tillsluta hennes ögon. Han blef ensam i sitt hus, som var utan egna ättlingar. — Tidens åskfyllda stormar, — utmanade, men oafvärjda — skakade till grunden hans fädernesland; och en störtande Thron förde det barn utur hans armar, åt hvilket han egnat sin ömmaste omvårdnad. Friherre Ramel ville ej förneka sin sorg och behöfde ej den dölja. Det är de rena sjäalars företrädesrätt, att tåla den fullaste dag, att allt hos dem väcker och ingenting försvagar förtroendet: det är endast hvarest ordet är falt och handlingssättet tvetydigt, som känslorna fruktas såsom förrädare. — Friherre Ramel återvände till det enskilda lifvet, hvarifrån erbudna äreställen vid Hofvet ej förmådde honom skilja. Den tröst han, näst medvetandet af uppfyllda pligter, med sig förde i sin ålderdoms lugn, var hans hjerta värdig. Sveriges sjelfständighet var räddad och han upphörde ej att tacka Försynen derfor. Han lefde att se en tidehvarfvets Hjelte, kallad af Svenska folkets fria val, och ny arfvinge till Carlarnas namn och thron, ingripa i bestämmandet af Europas öden, trygga Fäderneslandets sjelfständighet, till Sveriges lägga ännu en krona genom det knutna brödrabandet emellan tvenne Nordens folk, och åter grundlägga lyckan af Skandinaviens framtid. Han lefde att se Hjeltens Son svara mot Sveriges och Noriges hopp och kärlek; och till skuggan af hans sista lefnadsdagar trängde ännu glädjen af Oscars och Josephinas förening.

Det är blott de förnämsta yttre dragen af f. d. Riks-Rådet Ramels lefnad som jag tecknat. — De äro otillräckliga att återkalla hans bild, sådan den lefver hos dem, som bära hans minne i sina hjertan. Få människor ha i umgänget varit mer intagande. Hans kunskaper, hans smak, tidigt bildad genom en förtrogen bekantskap med ålderdomens klassiska mönster, hans verldserfarenhet, förvarad

i ett lifligt och rikt minne, hans fina seder, i hvilka en naturlig ädelhet rådde, framför allt det uttryck af en mild och ren själ, som framlyste i hela hans väsende, gåfvo detta umgänge ett eget behag; och denna känsla öfvergick till hjertelig vörndnad hos alla dem, som lärde känna honom närmare. Han ingaf den i Hofvets salar, han ingaf den i hyddorna. Sedan han sista gången lemnat Hofvet och åter besökte sin fädernebygd, hade en förvillande ande gripit omkring sig bland Skånska Allmogen. Äfven hans bönder samlade sig i en hotande ställning på hans stamgods. Deras gamle Herre gick förtroligt ned ibland dem, tilltalade dem allvarsamt och lugnt, och de återvände, med blygsel öfver sina förvillelser, till sina pligter. Hans åsyn, hans tal, hans handlingar utöfvade dygdens inflytelse öfverallt, der känslan för det goda ej ännu var alldeles förkolnad. Det fans ej ett falskt ord på hans tunga eller en uppsåtlig orättvisa i hans själ, har en man sagt, som mer än någon annan var i tillfälle att känna hans innersta. Men han var så långt upphöjd öfver alla egennyttiga, orena bevekelsegrunder, att ett för långt drivvet förtroende till samma tänkesätt hos andra var kanske hans största fel — åtminstone det hvaraf hans yttre lycka mest led. Sjelf förlät han och glömde äfven otacksamheten; sträng endast emot sig sjelf, mild emot andra. Den olycklige hade ingen varmare vän. Mångfaldiga voro föremålen för hans tysta välgörande, i synnerhet bland denna klass af torftiga, hvilka, efter att hafva sett bättre dagar, kämpa på en gång med nöden och blygseln; och han har dragit försorg, att de som öfverlevvat honom, endast kunnat förlora välgöraren, ej välgerningen. — Försynen nekade honom att njuta en faders glädje. Han sökte en ersättning i vården om nära anhöriges uppfostran och lycka. Han njöt sällheten deraf i flerfaldigt afseende, men hade ock derigenom ökat ämnena för de olyckans slag, som träffa till hjertat. En ädel, genom blodets band med honom förenad yngling, åt hvilken han egnat sina sista omsorger, och som förtjente att vara hans ålderdoms hopp, rycktes i årens blomma genom en vådelig händelse, från lifvets strand ner i det mörka djupet. Den vän, i hvars sköte han sökte himmelens tröst öfver jordens sorger, vet bäst huru djupt han kände, huru undergifvet han bar denna smärta. Ej långt derefter förlorade han en broder. Han gick att vid sidan af den sista ännu öfriga, och i umgänget med en älskad Syster, som egnade honom den ömmaste vård, finna lugnet för sina återstående dagar. Mot olyckan bar han den sköld, som ej sviker. Det var den innerligaste, mest lefvande Gudsfruktan. Den var själen i hans tänkesätt, i hans handlingar, i hans vörndnad för sin Öfverhet, i hans kärlek för sitt land, i utöfningen af alla medborgerliga och enskilda pligter; den var själen i hans själ, hans tröst i lifvet och hans hopp utöfver grafven. — Slutligen randades morgonrodnaden af detta hopp. Försökande sina krafter den sista dagen i hans

lefnad, frågade han den tjenare, på hvars arm han sig stödde, hvad han trodde om den innevarande dagen. »Det blir en sorgedag på jorden, men en glädjedag i himmelen,« var svaret. Och det blef så.

Det är af den bortgångnes vänner, som jag lånat dragen till denna målning. Jag har känt och känner flera af dem. Deras karakter är mig en borgen för deras sannfärdighet, och deras erfarenhet må uppfylla hvad som fattas i min egen. Likväl intager f. d. Riks-Rådet Ramel ett för mig betydande rum i min ungdoms minnen, och hans rätt till eder uppmärksamhet, M. H., må öfverskylla min djerfhet, om jag med detsamma drager edra blickar till ett ringare ämne. En min ungdoms faderlige vän var genom den första ålderns vänskap med Friherre Ramel förenad. I bref yttrade han sina förhoppningar om den yngling, som till honom hade så stora förbindelser, och anmälte honom hos Friherre Ramel för en enskilt lärarebefattning till det bästa. Ett hans svar blef mig visadt, och hela behaget af dess sköna skrifart förmörkades i mina ögon genom det besked, att inhämtade underrättelser från Universitetet, der jag studerade, mer vittnade om min ungdoms flygtighet än stadga. Den unge Studenten beslöt att på ett ärofullare sätt eröfra en så vördad mans uppmärksamhet, och emellan harm och förtjusning föddes hans första Vitterhetsförsök, som ägde den lyckan att af Eder, M. H., belönas. Jag såg då Friherre Ramel, och jag ser ännu för mig hans vördnadsvärda gestalt och denna blick, i hvilken själens godhet målade sig. Med hans sätt att emottaga mig hade jag skäl att vara nöjd. — Jag återsåg honom ej mer. Men jag behöll från detta ögonblick för hans minne en vördnad, hvilken jag önskade att ej alltför ofullkomligt hafva tolkat i denna stund, då, på det rum han fordom intog, tacksamheten för den heder J mig bevisat, M. H., förenar sig i min själ med känslan, att det var Eder jag tillika hade att tacka för den första uppmuntran på Vitterhetens bana.

Taggar

1820-tal, 1826, Författare, Inträdestal, Man, Svenska Akademien

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/eric-gustaf-geijer-intradestal-vid-svenska-akademien>